

PAWEŁ FAJGIELSKI

Zmiana dostawcy usługi i przenoszenie danych w Akcie w sprawie danych

Switching between Data Processing Services and Porting Data in the Data Act

Abstract

The paper presents the legal regulations on switching between data processing services and porting data in the Data Act against the background of the right to data portability regulated by the General Data Protection Regulation. In the initial part of the paper, the basic issues concerning the construction of the right to data portability will be discussed with reference to the literature. Then, the essence of the Internet of Things, the Data Act and the relationship between the Data Act and the General Data Protection Regulation will be presented. The analyses included in the further part of the paper will deal with switching between services and data porting regulated by the Data Act. The final section will present the general conclusions of the analyses.

KEYWORDS: switching between data processing services, right to data portability, Data Act, General Data Protection Regulation, internet of things

SŁOWA KLUCZOWE: zmiana dostawcy usługi, prawo do przenoszenia danych, akt w sprawie danych, ogólne rozporządzenie o ochronie danych, internet rzeczy

PAWEŁ FAJGIELSKI – doktor habilitowany nauk prawnych, profesor Katolickiego Uniwersytetu Jana Pawła II, ORCID – 0000-0002-4293-1917, e-mail: paf@kul.pl

1 | Wstęp

Prawo do przenoszenia danych jest jednym z uprawnień osoby, której dane dotyczą, przewidzianych w ogólnym rozporządzeniu o ochronie danych^[1]. Uprawnienie to miało umożliwić łatwą zmianę dostawcy usługi w środowisku cyfrowym, jednak ma ono ograniczony zakres zastosowania i w praktyce jest niezwykle rzadko realizowane w kontekście internetu rzeczy. Prawodawca unijny dostrzegł ten problem i bardziej szczegółowo uregulował zagadnienia dotyczące ułatwienia zmiany dostawcy usług oraz związane z nimi mechanizmy przenoszenia danych w nowej regulacji prawnej – w akcie w sprawie danych^[2]. W niniejszym opracowaniu przedstawione zostaną analizy odnoszące się do zmiany dostawcy usługi i przenoszenia danych w akcie w sprawie danych na tle regulacji dotyczącej prawa do przenoszenia danych zawartej w ogólnym rozporządzeniu o ochronie danych.

2 | Prawo do przenoszenia danych w ogólnym rozporządzeniu o ochronie danych

Prawo do przenoszenia danych, uregulowane w art. 20 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych, jest stosunkowo nowym uprawnieniem podmiotu danych i może być realizowane od 25 maja 2018 r., tj. od rozpoczęcia stosowania przepisów rozporządzenia 2016/679. W ramach prawa do przenoszenia danych podmiot danych jest uprawniony do otrzymania danych jego dotyczących, które dostarczył administratorowi, w celu przekazania ich innemu administratorowi, bądź może domagać się od

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych), Dz. Urz. UE L Nr 119 z 4.5.2016 r., 1–88 ze sprost.

² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/2854 z dnia 13 grudnia 2023 r. w sprawie zharmonizowanych przepisów dotyczących sprawiedliwego dostępu do danych i ich wykorzystywania oraz w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) 2017/2394 i dyrektywy (UE) 2020/1828 (akt w sprawie danych), Dz. Urz. UE L 2023/2854 z 22.12.2023.

administratora, aby ten przesłał dane bezpośrednio innemu administratorowi (jeżeli jest to technicznie możliwe). Przekazywane dane powinny być zapisane w ustrukturyzowanym, powszechnie używanym formacie nadającym się do odczytu maszynowego (np. XML), co ma pozwalać na pełną automatyzację ich przetwarzania, struktura wewnętrzna pliku powinna umożliwiać zautomatyzowany (maszynowy) odczyt zawartych w nim danych, a dzięki temu automatyczne „zaciąganie” do systemu nowego administratora bez konieczności ich ponownego „ręcznego” wpisywania. Uprawnienie do przenoszenia danych nie ma jednak charakteru nieograniczonego, ponieważ przysługuje jedynie w przypadku, gdy przetwarzanie danych opiera się na podstawie zgody lub umowy oraz odbywa się w sposób zautomatyzowany^[3]. Konstrukcja prawna przenoszenia danych osobowych miała w praktyce ułatwić zmianę dostawcy usług w sieci, jednakże przepisy te budzą różnego rodzaju wątpliwości i kontrowersje^[4], a dostawcy usług nie są zbyt zainteresowani tworzeniem rozwiązań pozwalających

³ Analiza art. 20 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych zawarta została w komentarzach do tego aktu normatywnego, w tym m.in. w: Orla Lynskey, „Article 20. Right to data portability”, [w:] *The EU General Data Protection Regulation (GDPR): A Commentary*, red. Christopher Kuner, Lee A. Bygrave, Christopher Docksey, Laura Drechsler (Oxford: Oxford University Press, 2020), 315–323; *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych osobowych. Ustawa o ochronie danych osobowych. Wybrane przepisy sektorowe. Komentarz*, red. Paweł Litwiński (Warszawa: C.H. Beck, 2021), 264–269; Krzysztof Wygoda, „Art. 20. Prawo do przenoszenia danych”, [w:] *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych osobowych. Komentarz*, red. Marlena Sakowska-Baryła (Warszawa: C.H. Beck, 2018), 253–261; Michał Czerniawski, „Artykuł 20. Prawo do przenoszenia danych”, [w:] *RODO. Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Komentarz*, red. Edyta Bielak-Jomaa, Dominik Lubasz (Warszawa: Wolters Kluwer, 2018), 542–554. Bardziej szczegółowe rozważania na temat prawa do przenoszenia danych można odnaleźć m.in. w opracowaniach: Paul De Hert, Vagelis Papakonstantinou, Gianclaudio Malgieri, Laurent Beslay, Ignacio Sanchez, „The right to data portability in the GDPR: Towards user-centric interoperability of digital services” *Computer Law & Security Review*, (2018): 193–203, a w piśmiennictwie krajowym Paweł Fajgielski, „Prawo do przenoszenia danych” *Informacja w administracji publicznej*, nr 4 (2017): 26–30.

⁴ Jednym z praktycznych problemów, który jest przedmiotem sporu między przedsiębiorcami a organami nadzorczymi, jest kwestia rozumienia określenia „dane, które osoba dostarczyła administratorowi”. Możliwa jest tu wąska wykładnia (uznająca, że danymi, które osoba dostarczyła administratorowi są jedynie te dane, które osoba świadomie podała administratorowi) lub szeroka interpretacja (zgodnie z którą zakres danych, które osoba dostarczyła obejmuje także dane wynikające z obserwacji działań podmiotu danych przez administratora). Przyjęcie jednego ze sposobów wykładni pociąga za sobą istotne konsekwencje praktyczne. Na ten temat por. Paweł Fajgielski, *Prawo do przenoszenia danych jako szczególne*

na przenoszenie danych, co sprawia, że praktyczna przydatność tych przepisów jest mocno ograniczona^[5].

W środowisku internetu rzeczy prawo do przenoszenia danych unormowane w ogólnym rozporządzeniu o ochronie danych nie było realizowane, co wykazały badania empiryczne^[6]. Prawodawca unijny zdecydował się na wprowadzenie bardziej szczegółowej regulacji dotyczącej zmiany dostawcy usługi w akcie w sprawie danych. Kwestią przyszłości pozostaje odpowiedź na pytanie, czy nowa regulacja prawna w omawianym zakresie przyczyni się do ułatwienia zmiany usługi i powiązanego z nią przenoszenia danych w specyficznym środowisku sieciowym jakie stanowi internet rzeczy.

3 | Internet rzeczy, akt w sprawie danych i relacje między przepisami

W ostatnich latach można zaobserwować gwałtowny wzrost liczby urządzeń podłączonych do sieci i dynamiczny rozwój tzw. internetu rzeczy (ang. *Internet of Things*, IoT). Coraz więcej różnego rodzaju urządzeń wyposażonych jest w czujniki umożliwiające gromadzenie i przetwarzanie danych; urządzenia te są połączone z siecią, przesyłają dane i wymieniają je z innymi urządzeniami i systemami. Najbardziej znanymi przykładami zastosowań internetu rzeczy są narzędzia pozwalające zarządzać tzw. inteligentnymi domami (ang. *smart homes*); urządzenia gospodarstwa

uprawnienie w środowisku cyfrowym” *Monitor Prawniczy* – dodatek specjalny, nr 11 (2023): 10–14 i wskazaną tam literaturę.

⁵ Na ten temat por. m.in. Gabriel Nicholas, „Taking it with you: platform barriers to entry and the limits of data portability” *Michigan Technology Law Review*, t. XXVII (2021): 263–298.

⁶ W roku 2020 naukowcy z University College London przeprowadzili analizę dotyczącą wykonalności prawa do przenoszenia danych w kontekście urządzeń konsumenckich Internetu rzeczy oraz informacji przekazywanych użytkownikom na temat wykonywania uprawnienia do przenoszenia danych. Przeanalizowano 160 polityk prywatności producentów urządzeń Internetu rzeczy oraz cztery powszechnie dostępne systemy Internetu rzeczy. Badania wykazały, że prawo do przenoszenia danych nie było możliwe do wykonania w środowisku Internetu rzeczy. Por. Sarah Turner, July Galindo Quintero, Simon Turner, Jessica Lis, Leonie Maria Tanczer, *The exercisability of the right to data portability in the emerging Internet of Things (IoT) environment* *new media & society*, t. XXIII (2021): 2861–2881.

domowego (np. telewizory *smart tv*); urządzenia „ubieralne” (ang. *wearables*) – ubrania i akcesoria (np. opaski, zegarki) czy samochody podłączone do sieci (ang. *connected cars*)^[7]. W piśmiennictwie wskazuje się, że wiele urządzeń i usług internetu rzeczy pozwala na gromadzenie i analizowanie różnorodnych danych w celu zapewnienia usług o wartości dodanej, odpowiednich kontekstowo, na przykład automatyzacji rutynowych zadań, takich jak zarządzanie ogrzewaniem pomieszczeń. Odczyty z czujników ruchu, temperatury lub CO₂ można łączyć w celu wyciągania wniosków i dokonywania przewidywań dotyczących użytkowników^[8].

Prawodawca unijny dostrzegł gwałtowny wzrost liczby danych generowanych przez tego rodzaju urządzenia oraz potencjał, jaki w nich drzemie, dlatego uchwalił akt w sprawie danych, zawierający przepisy mające przyczynić się do „sprawiedliwego dostępu do danych i ich wykorzystywania”, przy jednoczesnym zagwarantowaniu poszanowania praw użytkowników tego rodzaju urządzeń^[9].

W akcie w sprawie danych prawodawca zawarł regulację odnoszącą się do dwóch podstawowych pojęć istotnych i charakterystycznych dla internetu rzeczy: produktu skomunikowanego i usługi powiązanej, których znaczenie wyjaśnione zostało w przepisie art. 2 pkt 5 i 6 tegoż aktu. Produkt skomunikowany to „rzecz, która pozyskuje, generuje lub zbiera dostępne dane dotyczące jej wykorzystywania lub jej otoczenia i która jest w stanie komunikować dane z produktu za pomocą usługi łączności elektronicznej, łącza fizycznego lub dostępu na urządzeniu i której podstawową funkcją nie jest przechowywanie, przetwarzanie ani przesyłanie danych w imieniu strony innej niż użytkownik”. Usługa powiązana oznacza „usługę cyfrową, w tym oprogramowanie, ale z wyłączeniem usług łączności elektronicznej, która podczas zakupu, najmu, dzierżawy lub leasingu jest skomunikowana z produktem w taki sposób, że jej brak uniemożliwiłby produktowi skomunikowanemu wykonywanie co najmniej jednej z jego funkcji, lub która zostaje skomunikowana z produktem przez producenta lub osobę

⁷ Szerzej na temat Internetu rzeczy por. Ewa M. Kwiatkowska, „Rozwój Internetu rzeczy – szanse i zagrożenia” *Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny*, nr 8 (2014): 60–70.

⁸ Lachlan Urquhart, Neelima Sailaja, Derek McAuley, „Realising the right to data portability for the domestic Internet of things” *Personal and Ubiquitous Computing*, nr 2 (2018): 317.

⁹ Szarzej na ten temat aktu w sprawie danych por. Moritz Hennemann, Gordian Konstantin Ebner, Benedikt Karsten, Gregor Lienemann, Marie Wienroeder, *Data Act. An Introduction* (Baden-Baden: Nomos, 2024), i wskazaną tam literaturę.

trzecią później, aby dodać, uaktualnić lub zmodyfikować funkcje produktu skomunikowanego”. Z definicji tych wynika, że produkty skomunikowane i usługi powiązane to urządzenia i usługi, które umożliwiają gromadzenie i wykorzystywanie danych w ramach internetu rzeczy.

Przepisy aktu w sprawie danych zawierają m.in. regulacje odnoszące się do zmiany dostawcy usługi i związanego z tym przenoszenia danych. Konstrukcja zawarta w nowych przepisach znacznie różni się od mechanizmu przewidzianego w art. 20 rozporządzenia 2016/679. Przed dokonaniem analizy nowych przepisów i porównaniem ich z przepisami normującymi prawo do przenoszenia danych warto wspomnieć o relacjach zachodzących między przepisami wspomnianych powyżej aktów normatywnych. Jest to konieczne ze względu na to, że przepisy aktu w sprawie danych odnoszą się zarówno do danych osobowych jak i nieosobowych. Prawodawca unijny w omawianej relacji uznał, że uprawnienia wynikające z aktu w sprawie danych są uzupełnieniem uprawnień wynikających z ogólnego rozporządzenia o ochronie danych; w razie kolizji między przepisami przyznał prymat przepisom o ochronie danych osobowych; stwierdził, że podstawy dopuszczalności przetwarzania danych uregulowane są w ogólnym rozporządzeniu o ochronie danych, a przepisy aktu w sprawie danych nie stanowią podstawy prawnej do zbierania ani generowania danych osobowych przez posiadacza danych; żaden przepis aktu w sprawie danych nie powinien być stosowany ani interpretowany w sposób umniejszający lub ograniczający prawo do ochrony danych osobowych lub prawo do prywatności i poufności komunikacji¹⁰.

4 | Przetłaczanie się między usługami i przenoszenie danych w akcie w sprawie danych

Analizę przepisów dotyczących zmiany dostawcy usług przetwarzania danych oraz powiązanego z nim przenoszenia danych, zawartych w akcie w sprawie danych, należy poprzedzić ustaleniami o charakterze semantycznym, gdyż istnieją rozbieżności między różnymi wersjami językowymi

¹⁰ Por. art. 1 ust. 5, art. 4 ust. 12, art. 5 ust. 7 art. 6 ust. 1 i art. 37 ust. 3 aktu w sprawie danych oraz motywy nr 7, 8, 18, 20, 22, 34, 35, 38, 39 i 69 preambuły do tego aktu.

tych aktów. W angielskiej wersji językowej aktu w sprawie danych mowa o przełączaniu się między usługami przetwarzania danych (*switching between data processing services*), co zostało przetłumaczone w polskiej wersji jako „zmiana dostawcy usług przetwarzania danych”. Polskie brzmienie nie jest zbyt precyzyjne, ponieważ w zakresie prawnego mechanizmu przełączania się między usługami mieści się także równoczesne korzystanie z usług kilku dostawców, a krajowa wersja rozporządzenia zdaje się sugerować, że chodzi tu jedynie o sytuację zmiany dostawcy, a więc rezygnację z usług jednego dostawcy na rzecz usług świadczonych przez drugiego dostawcę. Jednakże ze względu na brzmienie przepisów w polskiej wersji językowej w niniejszym opracowaniu używane będzie sformułowanie „zmiana dostawcy usługi”, które jednak będzie rozumiane zgodnie z jego treścią i oryginalnym brzmieniem jako przełączanie się między usługami.

Wskutek korzystania z produktu skomunikowanego lub usługi powiązanej mogą być generowane zarówno dane osobowe, jak i nieosobowe. Użytkownik, będący podmiotem tych danych, jest uprawniony do dostępu do danych osobowych zgodnie z przepisami ogólnego rozporządzenia o ochronie danych, natomiast na podstawie przepisów aktu w sprawie danych użytkownik ma prawo dostępu zarówno do danych osobowych, jak i nieosobowych generowanych w czasie użytkowania produktu skomunikowanego.

Dane z produktu skomunikowanego lub z usługi powiązanej mogą być udostępniane osobie trzeciej wyłącznie na wniosek użytkownika. Regulacje zawarte w akcie w sprawie danych stanowią uzupełnienie prawa do przenoszenia danych, uregulowanego w art. 20 rozporządzenia 2016/679, jednakże uprawnienia te w sposób istotny się od siebie różnią. Podstawowe różnice dotyczą tego, że akt w sprawie danych przyznaje użytkownikom prawo dostępu do danych z produktu lub z usługi powiązanej oraz prawo udostępniania takich danych osobie trzeciej niezależnie od:

- charakteru danych jako danych osobowych lub nieosobowych (o czym była mowa powyżej);
- podziału na dane czynnie dostarczane i dane rejestrowane w sposób bierny; oraz
- podstawy prawnej przetwarzania^[11].

Oznacza to, że uprawnienia przewidziane w akcie w sprawie danych są znacznie szersze, niż prawo do przenoszenia danych wynikające

¹¹ Por. motyw 35 preambuły aktu w sprawie danych.

z przepisów ogólnego rozporządzenia o ochronie danych. Zwłaszcza druga z wskazanych powyżej cech (objęcie zakresem przenoszenia danych nie tylko czynnie dostarczonych przez użytkownika, ale także rejestrowanych przez urządzenia w sposób niewymagający zamiaru po stronie użytkownika, aby te dane dostarczyć – określana jako „rejestrowanie w sposób bierny”) odróżnia uprawnienie do przeniesienia danych na gruncie omawianych regulacji prawnych. Warto jednak zwrócić uwagę na to, że różnica wynika z charakteru internetu rzeczy, gdzie zasadniczo to nie użytkownik dostarcza dane, a są one zbierane, generowane i dostarczane dostawcy w sposób zautomatyzowany przez produkty skomunikowane i usługi powiązane. Wskazane w motywie 35 preambuły stwierdzenie, że przenoszenie danych w środowisku internetu rzeczy, na podstawie przepisów aktu w sprawie danych ma być również niezależne od podstawy prawnej przetwarzania oznacza w praktyce, że także gdy dane byłyby przetwarzane przez dostawcę w oparciu o inną niż zgoda bądź umowa podstawę dopuszczalności przetwarzania (np. prawnie uzasadniony interes administratora), dane te także powinny podlegać przeniesieniu. Zagadnienie to może być jednak w praktyce mocno problematyczne, m.in. dlatego, że interes może być ściśle związany z danym administratorem.

Kwestia przenoszenia danych w akcie w sprawie danych jest uregulowana jako jeden z elementów zmiany dostawcy usługi przetwarzania danych (rozdział VI). Pojęcie „zmiana dostawcy” (*switching* – przełączanie) zgodnie z art. 2 pkt 34 aktu w sprawie danych, oznacza proces, w którym uczestniczą wyjściowy dostawca usług przetwarzania danych, klient korzystający z usługi przetwarzania danych oraz, w odpowiednich przypadkach, docelowy dostawca usług przetwarzania danych i w ramach którego klient korzystający z usługi przetwarzania danych przechodzi od korzystania z jednej usługi przetwarzania danych (*changes from using one data processing service* – zmienia korzystanie z jednej usługi przetwarzania danych) do korzystania z innej usługi tego samego typu lub z innej usługi oferowanych przez innego dostawcę usług przetwarzania danych, lub z lokalnej infrastruktury ICT, w tym poprzez ekstrakcję, transformację i załadowanie danych.

Prawodawca unijny nałożył na dostawców usług przetwarzania danych ogólny obowiązek usuwania przeszkód w skutecznej zmianie dostawcy (art. 23 aktu w sprawie danych), na który składa się m.in. wymóg stosowania różnego rodzaju środków umożliwiających zmianę usługi przetwarzania danych na usługę tego samego typu, świadczoną przez innego dostawcę (obejmujący również lokalną infrastrukturę lub korzystanie z usług kilku

dostawców równocześnie). W przepisie art. 23 zawarty został skierowany do dostawców zakaz stawiania przeszkód przedumownych, handlowych, technicznych, umownych i organizacyjnych, które utrudniałyby klientom m.in. rozwiązanie umowy i zmianę dostawcy usługi, w tym także przeniesienie danych eksportowalnych i aktywów cyfrowych klienta do innego dostawcy lub do lokalnej infrastruktury ICT oraz uzyskanie równoważności funkcjonalnej nowej usługi. Przenoszenie danych ma obejmować dane eksportowalne, tzn. dane wejściowe i wyjściowe (w tym metadane) bezpośrednio lub pośrednio wygenerowane bądź współwygenerowane w wyniku korzystania przez klienta z usługi przetwarzania danych zapewnianej przez dostawców usług przetwarzania danych lub osoby trzecie. Z zakresu tego wyłączone jednak zostały dane, które są objęte prawami własności intelektualnej lub stanowią tajemnicę przedsiębiorstwa^[12]. Aktywami cyfrowymi w rozumieniu przepisów aktu w sprawie danych, są elementy w formacie cyfrowym, w tym aplikacje, z których klient ma prawo korzystać, niezależnie od stosunku umownego obejmującego usługę przetwarzania danych, której dostawcę zamierza zmienić^[13]. W motywie 83 preambuły wyjaśniono, że chodzi o aplikacje i metadane związane z konfiguracją urządzeń, bezpieczeństwem oraz zarządzaniem prawami dostępu i prawami kontroli oraz inne elementy, takie jak stanowiące wyraz technologii wirtualizacji, w tym maszyny wirtualne i kontenery. Przełączenie się między usługami powinno umożliwić zapewnienie równoważności funkcjonalnej nowej usługi, rozumianej w akcie w sprawie danych jako przywrócenie – na podstawie danych eksportowalnych i aktywów cyfrowych klienta – minimalnego poziomu funkcjonalności w środowisku nowej usługi przetwarzania danych tego samego typu po procesie zmiany dostawcy, przy czym usługa docelowa przetwarzania danych powinna dawać zasadniczo porównywalny rezultat w odpowiedzi na te same dane wejściowe dla jednakowych funkcji dostarczanych klientowi na podstawie umowy^[14].

Prawodawca unijny w art. 25 aktu w sprawie danych nałożył na dostawców usług przetwarzania danych obowiązek uregulowania praw klienta i obowiązków dostawcy w odniesieniu do zmiany dostawcy w umowie zawartej na piśmie, która powinna być udostępniona klientowi przed jej podpisaniem, tak aby klient mógł zapoznać się z jej treścią, a także ją utrwalić i przechowywać. Wśród elementów, które powinny znaleźć się

¹² Por. art. 2 pkt 38 aktu w sprawie danych.

¹³ Por. art. 2 pkt 32 aktu w sprawie danych.

¹⁴ Por. art. 2 pkt 37 aktu w sprawie danych.

w umowie, wskazane zostały postanowienia dotyczące zmiany dostawcy usługi na wniosek klienta, w tym również szczegółowe informacje odnoszące się do możliwości przeniesienia danych: szczegółowa specyfikacja kategorii danych i aktywów cyfrowych, które można przenieść, w tym co najmniej danych eksportowalnych oraz specyfikacja kategorii danych, które są wyłączone spośród danych eksportowalnych ze względu na to, że są specyficzne dla wewnętrznego funkcjonowania dostawcy usługi przetwarzania danych (gdy istnieje ryzyko naruszenia tajemnic przedsiębiorstwa dostawcy), minimalny okres, przez który można pobrać dane, postanowienia dotyczące usuwania danych oraz opłat z tytułu zmiany dostawcy.

Ponadto na dostawcę usług przetwarzania danych (w art. 26 aktu w sprawie danych) nałożone zostały obowiązki informacyjne dotyczące procedur zmiany dostawcy usługi i przeniesienia usługi przetwarzania danych, w tym informacje o dostępnych metodach i formatach zmiany dostawcy i przeniesienia oraz o limitach i ograniczeniach technicznych znanych dostawcy usług przetwarzania danych, a także o strukturach i formatach danych oraz stosowanych normach i specyfikacjach w zakresie interoperacyjności. W kolejnym przepisie nałożono na strony zaangażowane w proces zmiany dostawcy obowiązek współpracy i działania w dobrej wierze, po to by zapewnić skuteczność procesu zmiany dostawcy, umożliwić terminowe przekazanie danych oraz utrzymać ciągłość usługi przetwarzania danych.

Kwestią istotną, ściśle związaną z przenoszeniem danych, są opłaty za zmianę dostawcy usługi¹⁵. Dostrzegając, że opłaty mogą stanowić istotną barierę utrudniającą zmianę dostawcy usług przetwarzania danych, prawodawca unijny uregulował zagadnienia dotyczące pobierania opłat. W art. 29 aktu w sprawie danych przewidziano obowiązek stopniowego wycofywania opłat z tytułu zmiany dostawcy. W okresie od 11 stycznia 2024 do 12 stycznia 2027 r. dostawcy mogą nakładać na klientów obniżone opłaty z tytułu zmiany dostawcy, które jednak nie powinny przekraczać kosztów bezpośrednio związanych z procesem zmiany dostawcy, natomiast od 12 stycznia

¹⁵ Opłaty z tytułu zmiany dostawcy to – zgodnie z art. 2 pkt 36 aktu w sprawie danych – opłaty inne niż standardowe opłaty za usługę lub kary za wcześniejsze rozwiązanie umowy, nakładane przez dostawcę usług przetwarzania danych na klienta za działania wymagane w celu zmiany na system innego dostawcy lub lokalną infrastrukturę ICT, w tym opłaty z tytułu wychodzącego ruchu danych. Przez „opłaty z tytułu wychodzącego ruchu danych” rozumie się opłaty za przekazanie danych pobierane od klientów za ekstrakcję ich danych przez sieć z infrastruktury ICT dostawcy usług przetwarzania danych do systemów innego dostawcy lub do infrastruktury lokalnej ICT (art. 2 pkt 35 aktu w sprawie danych).

2027 r. dostawcy nie powinni nakładać na klientów opłat z tytułu zmiany dostawcy. O opłatach za zmianę dostawcy klienci powinni być również uprzednio informowani.

W przedostatnim przepisie rozdziału VI aktu w sprawie danych – art. 30 – uregulowane zostały techniczne aspekty zmiany dostawcy usługi, natomiast ostatni przepis – art. 31 – odnosi się do szczegółowych unormowań dotyczących niektórych usług przetwarzania danych i wyłącza stosowanie niektórych wskazanych tam obowiązków w przypadku usług przetwarzania danych, które zostały opracowane na indywidualne zamówienie klienta oraz usług testowych, jednak w tym przypadku klient powinien zostać poinformowany o tym, że wskazane obowiązki nie mają zastosowania.

5 | Zakończenie

Bez wątplenia mechanizmy prawne dotyczące zmiany dostawcy usługi oraz przenoszenia danych zawarte w akcie w sprawie danych są uregulowane bardziej szczegółowo i mają znacznie szerszy zakres niż uprawnienie do przenoszenia danych wynikające z ogólnego rozporządzenia o ochronie danych, gdyż dotyczą danych osobowych jak i nieosobowych, zarówno czynnie dostarczanych i rejestrowanych w sposób bierny, jak i niezależnie od podstawy dopuszczalności przetwarzania. Również wymogi dotyczące usuwania przeszkód w zakresie zmiany dostawcy, uregulowania uprawnień użytkowników związanych ze zmianą dostawcy usług w umowie, informowania a także zniesienia opłat mają przyczynić się do zwiększenia możliwości zmiany dostawcy usługi i przenoszenia danych. Jednak należy pamiętać, że omówione w artykule konstrukcje prawne odnoszą się do specyficznego obszaru przetwarzania danych – w kontekście korzystania z produktów skomunikowanych i usług powiązanych – a więc internetu rzeczy i nie będą mogły być wykorzystywane w przypadku innych usług sieciowych.

Omawiane w niniejszym opracowaniu przepisy aktu w sprawie danych będą stosowane od dnia 12 września 2025 r.^[16], gdyż prawodawca unijny przewidział dwudziestomiesięczny okres przejściowy, który ma umożliwić przedsiębiorcom przygotowanie się do wypełniania obowiązków

¹⁶ Por. art. 50 aktu w sprawie danych, gdzie określono również inne terminy rozpoczęcia stosowania niektórych przepisów rozporządzenia.

wynikających z tych przepisów. Czas pokaże, czy obowiązki mające na celu ułatwienie zmiany dostawcy usługi, przyczynią się do wzrostu popularności przenoszenia danych w środowisku internetu rzeczy, czy też nowe przepisy podzielią los prawa do przenoszenia danych uregulowanego w ogólnym rozporządzeniu o ochronie danych, a przenoszenie danych nadal będzie dokonywane przez użytkowników sporadycznie.

Można wyrazić nadzieję, że uwzględniając dynamiczny rozwój internetu rzeczy przedsiębiorcy świadczący usługi w tym zakresie będą tworzyć nowe rozwiązania techniczne, które pozwolą choć w części wykorzystać potencjał tkwiący w możliwości przełączania się między usługami i przenoszenia danych. Decydującym czynnikiem, który może przesądzić o popularności mechanizmu przenoszenia danych są korzyści, jakie użytkownicy będą mogli osiągnąć wykonując przysługujące im uprawnienie; jeżeli korzyści będą niewielkie, wówczas także skala przenoszenia danych nie będzie duża. Warto również pamiętać o tym, że zapewnieniu możliwości przenoszenia danych powinny towarzyszyć odpowiednie zabezpieczenia, tak aby chronić podmioty danych przed zagrożeniami związanymi z nieuprawnionym dostępem do danych.

Bibliografia

- Czerniawski Michał, „Artykuł 20. Prawo do przenoszenia danych”, [w:] *RODO. Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Komentarz*, red. Edyta Bielak-Jomaa, Dominik Lubasz. 542–554. Warszawa: Wolters Kluwer, 2018.
- De Hert Paul, Vagelis Papakonstantinou, Gianclaudio Malgieri, Laurent Beslay, Ignacio Sanchez, „The right to data portability in the GDPR: Towards user-centric interoperability of digital services” *Computer Law & Security Review*, (2018): 193–203.
- Fajgielski Paweł, „Prawo do przenoszenia danych” *Informacja w administracji publicznej*, nr 4 (2017): 26–30.
- Fajgielski Paweł, „Prawo do przenoszenia danych jako szczególne uprawnienie w środowisku cyfrowym” *Monitor Prawniczy – dodatek specjalny*, nr 11 (2023): 10–14.
- Fajgielski Paweł, *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Ustawa o ochronie danych osobowych. Komentarz*. Warszawa: Wolters Kluwer, 2022.
- Hennemann Moritz, Konstantin Ebner Gordian, Benedikt Karsten, Gregor Lieneemann, Marie Wienroeder, *Data Act. An Introduction*. Baden-Baden: Nomos, 2024.

- Kwiatkowska Ewa M., „Rozwój Internetu rzeczy – szanse i zagrożenia” *Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny*, nr 8 (2014): 60–70.
- Lynskey Orla, „Article 20. Right to data portability”, [w:] *The EU General Data Protection Regulation (GDPR): A Commentary*, red. Christopher Kuner, Lee A. Bygrave, Christopher Docksey, Laura Drechsler. 497–507. Oxford: Oxford University Press, 2020.
- Nicholas Gabriel, „Taking it with you: platform barriers to entry and the limits of data portability” *Michigan Technology Law Review*, t. XXVII (2021): 263–298.
- Ogólne rozporządzenie o ochronie danych osobowych. Ustawa o ochronie danych osobowych. Wybrane przepisy sektorowe. Komentarz*, red. Paweł Litwiński. Warszawa: C.H. Beck, 2021.
- Turner Sarah, July Galindo Quintero, Simon Turner, Jessica Lis, Maria Tanczer Leonie, „The exercisability of the right to data portability in the emerging Internet of Things (IoT) environment” *new media & society*, t. XXIII (2021): 2861–2881.
- Urquhart Lachlan, Neelima Sailaja, Derek McAuley, „Realising the right to data portability for the domestic Internet of things” *Personal and Ubiquitous Computing*, nr 2 (2018): 317–332.
- Wygoda Krzysztof, „Art. 20. Prawo do przenoszenia danych”, [w:] *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych osobowych. Komentarz*, red. Marlena Sakowska-Baryła. 253–261. Warszawa: C.H. Beck, 2018.

